

TEMA

UNDER HJELMENE Nr. 2/2021

AF SKADE BLIVER MAN KLOG

Sådan lyder et gammelt ordsprog, som nok passer på mange af livets forhold. Men når vi snakker arbejdsskader, er det desværre ikke altid virkeligheden. Mange ulykker gentager sig, fordi ingen har lært af dem og sørget for at fjerne årsagerne til en ny ulykke.

Arbejdsskader opdeles i to typer. Ulykker som jo sker pludseligt; og erhvervsygdomme, som opstår over længere tid.

Temasiderne her handler kun om ulykkerne. Formålet med temaet er at få os til at lære af de ulykker, der desværre sker, sådan at de ikke sker igen.

Ulykker kan have mange årsager. Fejl i materiel, værktøj eller maskiner, forkert planlægning, manglende eller forkert grej, manglende viden om eller instruktion i opgaven, forkert udførelse, uopmærksomhed, "jeg skulle bare lige", sammenstød med andre og mange andre årsager. Fælles for dem alle er, at vi skal lære af dem, så de ikke sker igen. Der er jo ingen, der er interesseret i, at nogen kommer til skade ved deres arbejde. Det handler dette tema om.

AF FLEMMING HANSEN

Læs mere
her i
TEMA'et

Hvor mange ulykker sker der egentlig?

Hver dag sker der ca. 22 arbejdsulykker på danske byggepladser. Af dem er de 5 så alvorlige, at de giver mindst 3 ugers fravær. De helt nøjagtige tal var 5.657 arbejdsulykker i 2020, hvoraf de 1.227 var alvorlige. Det kan du se i de indsatte statistikker fra Arbejdstilsynet.

Statistikken spænder over 6 år (2015-2020). Man kan se, at antallet stiger fra 4.879 i 2015 til 5.657 i 2020. Men samtidig er der også kommet flere i arbejde i perioden.

Så hvis man kigger i den, der hedder "Ulykkesincidens", så kan man se, at antallet nærmest er konstant. Nemlig 314 (pr.10.000 ansatte) i 2015 og 316 i 2020.

Anlægsbranchen gør det bedre

Branchen som helhed evner altså ikke at få stoppet arbejdsulykkerne. Faktisk har tallet stået ret stille over en periode på hele 30 år. Andre brancher har gjort det meget bedre. Kun i anlægsbranchen er tallet faldende. Her er man gået ned fra en incidens på 345 til 293.

Branchegruppe (36 grupper)	Antal (alle ulykker)						I alt	Ulykkesincidens (alle ulykker)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020		2015	2016	2017	2018	2019	2020
01 Anlægsarbejde	649	707	662	678	668	642	4.004	345	361	331	327	307	293
02 Opførelse og nedrivning af byggeri	2.513	2.633	2.754	2.936	3.002	3.074	16.932	328	330	332	342	342	342
03 Færdiggørelse af byggeri	1.717	1.834	1.876	1.985	1.862	1.941	11.215	286	296	298	304	279	290
Bygge- og anlægsbrancherne, samlet	4.879	5.174	5.292	5.599	5.552	5.657	32.153	314	321	319	326	314	316

Branchegruppe (36 grupper)	Antal (fravær >= 3 uger)						I alt	Ulykkesincidens (fravær >= 3 uger)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020		2015	2016	2017	2018	2019	2020
01 Anlægsarbejde	133	160	143	115	130	134	815	71	82	71	55	60	61
02 Opførelse og nedrivning af byggeri	678	682	663	700	660	722	4.105	88	86	80	82	75	80
03 Færdiggørelse af byggeri	330	385	339	348	343	371	2.116	55	62	54	53	51	55
Bygge- og anlægsbrancherne, samlet	1.141	1.227	1.145	1.163	1.133	1.227	7.036	73	76	69	68	64	69

Kilde: Arbejdstilsynet

Tallet kan og skal komme ned

Til gengæld er det lykkedes at få antallet af erhvervs sygdomme bragt ned de sidste 5-10 år. Det er sådan noget som rygskeer, lungeskeer, knæ, albuer, hudlidelser osv. Altså skader der opstår over tid. Typisk er det de skader som Byggeriets Arbejds miljøbus (Bam-Bus) vejleder om, som nu ser ud til at have noget effekt.

Når det handler om ulykker, så ser det stadig ret håbløst ud. Men som du kan læse andetsteds her i bladet, så er branchens parter – altså både arbejdsgiverne og arbejdstagernes organisationer – blevet enige om, at ulykkestallet skal ned med 20% i de kommende år. Vi håber, alle aktører vil tage denne målsætning til sig og bidrage til at nå målet.

AF FLEMMING HANSEN

Sådan kan I lave en ulykkes-analyse

Hvis virksomheden og de ansatte ønsker at forebygge ulykker, er det en god ide at analysere alle ulykker. Det samme gælder ved nærved-ulykker.

Når I analyserer en arbejdsulykke i virksomheden, er det vigtigt at finde de bagvedliggende årsager til ulykken. Målet med undersøgelsen af ulykker er ikke at finde skyldige eller ansvarlige. Målet er deri-

mod at finde frem til hvilke muligheder, der er for at forebygge lignende ulykker i fremtiden.

I kan gøre det på følgende måde:

- Kortlægge ulykken
- Analysere ulykken
- Forebyggelse så ulykken ikke sker igen

Kortlægning

Start med at samle så mange oplysninger som muligt sammen om, hvad der skete, og under hvilke omstændigheder det skete. Husk også at finde frem til alle de bagvedliggende årsager – ved at kigge bredt på ulykken.

Gå i gang mens hukommelsen er frisk, og eventuelle vidner fortsat er på pladsen. Tal med alle relevante personer.

Analyse af ulykken

Når alle væsentlige oplysninger om ulykken er beskrevet, kan I gå i gang med at analysere den. Få besvaret, hvad der skete, og hvorfor det skete.

Husk, at der ved de fleste ulykker kan være flere årsager. Det er vigtigt at afdække dem alle sammen, da det giver de bedste muligheder for at lave forebyggende tiltag i virksomheden.

Forebyg

Gennemgå analysen, og find ud af, hvad der kunne have forhindret ulykken.

Vurder derefter alle forslag til ændring i arbejdsgange og andre forebyggende tiltag og beslut, hvilke tiltag der skal gennemføres nu eller senere.

Beslut til sidst, hvem der har ansvaret for at gennemføre de forebyggende tiltag; hvornår de skal være klar, og hvordan man kan bruge resultaterne af undersøgelsen i jeres APV og risikovurdering.

AF BRITTA MØRK JOHANSEN

Arbejds miljøorganisationens opgave ved ulykker

Arbejds miljøorganisationen skal sørge for, at årsagerne til ulykker, forgiftninger og sundhedsskader samt tilløb hertil undersøges, og sørge for at få gennemført foranstaltninger, der hindrer gentagelse. Arbejds miljøudvalget skal en gang årligt udarbejde en samlet oversigt over ulykker, forgiftninger og sundhedsskader i virksomheden.

Anmeldelse af ulykker til AT - REGLERNE

Hvem, hvor og hvornår??? – det er godt at kende reglerne for anmeldelse af arbejdsulykker, hvem der skal anmelde den samt hvor og hvornår det skal ske.

Har du haft fravær på grund af en arbejdsulykke, skal den anmeldes til Arbejdstilsynet via ATs hjemmeside og det digitale system EASY

Hvem; Din arbejdsgiver skal anmelde arbejdsulykken til AT.

Er du i den situation, at din arbejdsgiver ikke vil anmelde ulykken, kan du også selv anmelde en arbejdsulykke via EASY. Her kan det være en fordel for dig at få hjælp af din fagforening.

Hvor; Gå ind på www.at.dk, tryk på selvbetjening og anmeld via EASY.

Hvornår; En arbejdsulykke skal anmeldes senest 9 dage efter tilskadecomst.

Sker det ikke, risikerer du kan miste retten til eventuel erstatning.

Der er mange myter om, hvornår der er tale om en ulykke og om den skal anmeldes. Både myter og regler er tydeligt og let forståeligt beskrevet i AT's video – Arbejdsulykker – Regler og myter, som du kan se ved at scanne QR koden i denne artikel.

Hvis der ikke er tale om en pludselig opstået skade, men en arbejdsbetinget lidelse, skal du gå til din læge og få lægen til at anmelde lidelsen til AES – Arbejdsmarkedet Erhvervssikring. Du kan også få hjælp i din organisation.

En sidste morale skal lyde herfra: Er du i tvivl, så anmeld ulykken, derved sikrer du din medarbejder bedst i fx tilfælde af varige men eller tab af erhvervsevne.

AF PIA ENEMÆRKE BECKER

Skan koden for at se AT's film om arbejdsulykker.

Kender du til hvilke ulykker, der er i Bygge og Anlæg?

En arbejdsulykke er en pludselig hændelse i forbindelse med arbejdet, som fører til, at en person kommer fysisk eller psykisk til skade.

Men ved du hvilke ulykker, der er flest af i Bygge og Anlæg?

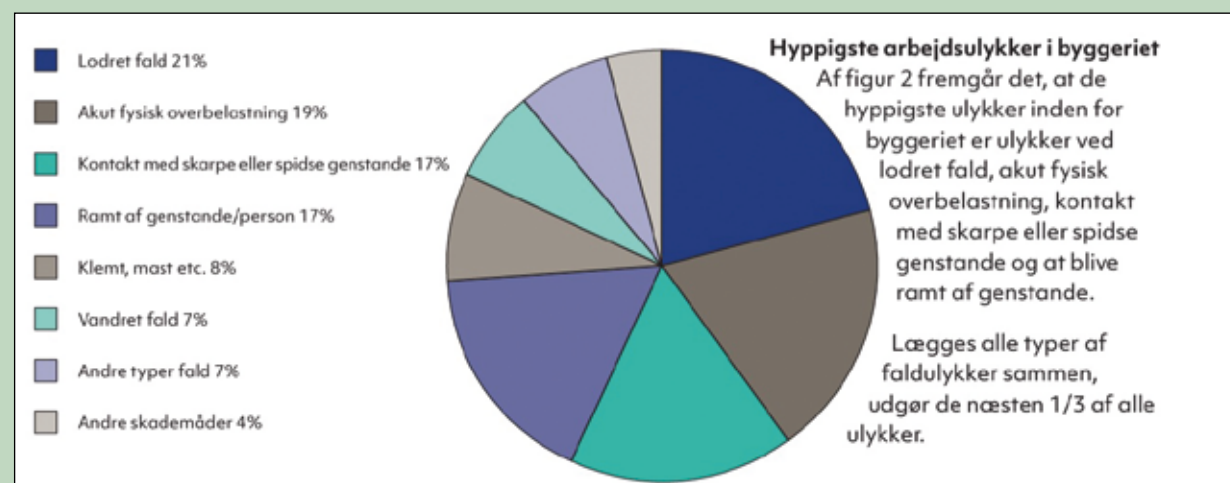
Hvis man dykker ned i data over anmeldte arbejdsulykker, så er der nogle ulykkestyper der sker

flere af i byggeriet end andre. Du kan se de hyppigste ulykker i skemaet herunder (figur 2).

Højdespringeren er lodret fald – også det man kalder nedstyrtningulykker. Risikoen er til stede ved arbejde på fx stiger og stilladser, samt ved bygninger under opførelse.

Derudover er der ulykker ved brug af skærende maskiner og håndværktøj samt fald, gliden eller snublen i samme niveau, fx på grund af rod og uorden samt ulykker med byggelementer og kørende maskiner.

AF BRITTA MØRK JOHANSEN

Figur 2. Kilde: Arbejdstilsynet - 2020

Forebyg ulykker

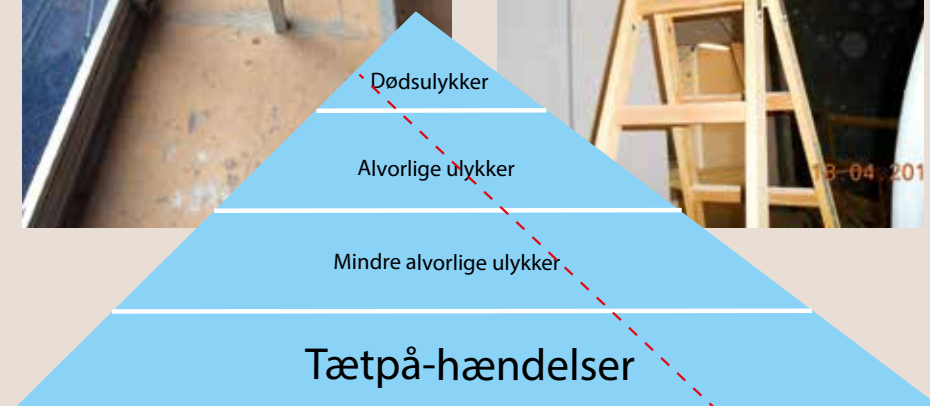
Vidste du, at der er en tydelig sammenhæng mellem antallet af alvorlige ulykker, mindre alvorlige ulykker, tilløb til ulykker, farlige handlinger og farlige forhold? Hvis I vil reducere ulykkerne må I først og fremmest reducere tilløb til ulykker.

Når ulykker skal forebygges, kan man sammenligne dem med isbjerge. Ligesom med isbjerge er kun 10% af ulykker synlige "på overfladen". De sidste 90% er skjult "under vandet".

Langt de fleste ulykker og uheld i en virksomhed er nemlig ikke kendt af andre end dem, der er direkte involveret i hændelsen.

Derfor - som vi fortalte om i Under hjelmene nr. 18, så forebygges ulykker således: **Jo flere tætpå-hændelser/tilløb til ulykker I fjerner, jo færre alvorlige ulykker vil der ske.**

AF BRITTA MØRK JOHANSEN

Hvordan undgår vi ulykker?

En af måderne at undgå ulykker på, er at få mere viden om, hvordan man kan undgå de farlige situationer og hele tiden blive husket på dem. En anden metode er, når vi med plakater, små foldere, aviser og lignende bliver mindet om, at vi ikke kan slippe foden fra pedalen, men hele tiden skal tænke sikkerhed.

Der er mange forskellige metoder, vi kan gøre brug af, når vi formidler viden og husker hinanden på de gode løsninger.

I de to korte videoer (som jo i sig selv er en let og tilgængelig metode) kan du se, hvordan man let kan formidle de gode løsninger og hvordan vi kan huske hinanden på hele tiden at have fokus. Feriefilmene får en dobbelt virkning, fordi den både inspire-

Se filmene her!

Undgå stigning i antallet af ulykker efter en ferie.

Husk at bruge spaltekniv på saven.

rer andre til lignende plakater og så husker den os alle på, at vi skal have fokus - også lige efter en dejlig ferie,

hvilket især er et tidspunkt, hvor mange desværre kommer til skade.

AF LISBETH RUD HANSEN

VOXPOP

Jacob Jawad,
byggeleder

Har du eller din virksomhed været udsat for en ulykke og hvad lærte du/I?

"Jeg havde en håndværker, som kom til skade. Vi tog kontakt til arbejdsmiljøafdelingen. De var forbi og vi fik udfyldt et ulykkesbilag. Jeg tog håndværkeren med bagefter og snakkede med om, hvordan vi kan forebygge skaderne i fremtiden og hvilke andre løsninger, vi kan bruge. Det var en finecutter, han skar sig i tommelfingeren med. Vi lærte, hvordan vi skulle håndtere finecutteren sikkert.

Ronnie Efland,
stilladsarbejder

Har du eller din virksomhed været udsat for en ulykke og hvad lærte du/I?

"Jeg fik skåret mig i låret med en hobbykniv. Jeg lærte efterfølgende at holde rigtigt på kniven. Når man skærer ekstra hårdt, så smutter den lige pludselig."

Christian Frederiksen,
tømrer

Har du eller din virksomhed været udsat for en ulykke og hvad lærte du/I?

"Min makker kom til skade. Han brugte en lang bitsholder, den er der jo ikke magnet i, så skruen vælter, da han skal skrue den i. Bitsen smutter ind i hånden på ham. Han er godt smadret i hånden, så han må på penicillinkur efterfølgende. Vi har lært at bruge en almindelig bitsholder, der er trods alt magnet i."